

Trygt og godt skolemiljø i Kristiansand

Dokumentadministrator: Trond Arne Johansen

Godkjent av: Rune Opstad Heggdal, Kristin Eidet Robstad

Gyldig fra: 31.05.2022

Revisjonsfrist: 30.05.2025

Revisjon: 1.1

ID: 6105

Trygt og godt skolemiljø i Kristiansand	Forord
	Elevenes rettigheter
	Verdigrunnlag for skolene i Kristiansand
	Definisjoner skolemiljø
	Skolens forebyggende arbeid
	Aktivitetsplikt når elever ikke har et trygt og godt skolemiljø
	Tverrfaglig innsats
	Vedlegg

FORORD

Å være utenfor kan bryte ned et menneske. Uansett alder har vi et grunnleggende behov for å høre til i ulike fellesskap.

Å høre til (Jan-Magnus Bruheim)

Vondt er av alle andre
bli trakka på og trengd.
Men vondare å veta
at du er utestengd.

Det er så mangt i livet
du ventar deg og vil.
Men meir enn det å vera
er det å høre til.

Barns rett til et trygt og godt skolemiljø

Alle elever har en lovfestet rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

Skolene i Kristiansand har derfor et felles mål for læringsmiljøarbeidet:

Alle barn og unge opplever at de er inkludert i fellesskapet.

Et ekskluderende og utrygt skolemiljø er barnas problem, men de voksnes ansvar. I skolen skal vi voksne bygge en god kultur for og sammen med barna. I tråd med retten til et trygt og godt skolemiljø, har vi følgende forståelse av mobbing:

Mobbing av barn er handlinger fra voksne og/eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull deltaker i fellesskapet og ha muligheten til medvirkning. Det kan for eksempel være:

- *Verbal mobbing*
- *Fysisk mobbing*
- *Digital mobbing*
- *Indirekte mobbing*

Som en del av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, skal vi ha nulltoleranse mot alle typer krenkelser. Ansatte i skolen skal være trygge voksne som både deltar aktivt i det forebyggende arbeidet og griper inn dersom krenkelser skjer. Sammen skal vi sørge for at alle elevene våre opplever at de er inkludert i fellesskapet og har et trygt og godt skolemiljø.

Hjem og skole - rollemodeller og samarbeid

Både foresatte og ansatte er viktige rollemodeller for barnas sosiale liv. Vi kan gjøre en stor forskjell i barns liv hvis vi målrettet bygger og støtter barns samhold og fellesskap. Å støtte og oppmuntre barn til å delta selv, møte andre med toleranse og skape positive miljøer, er noe av det viktigste vi kan gjøre. I skoletiden er dette skolens ansvar. Foresatte er gode medspillere og en avgjørende ressurs.

Veileder til trygt og godt skolemiljø i Kristiansand

Denne veilederen er forpliktende for alle kommunale skoler i Kristiansand. De innledende kapitlene beskriver elevenes rettigheter, skolens verdigrunnlag og definisjoner knyttet til skolemiljøarbeidet. For å oppfylle Opplæringsloven og nå målet om at alle barn og unge opplever at de er inkludert i fellesskapet, må vi jobbe på flere nivåer. Skolen skal både arbeide forebyggende (kap. 4) og handle etter aktivitetsplikten ved mistanke om eller kjennskap til at en eller flere elever ikke har et trygt og godt skolemiljø (kap. 5). Et godt tverrfaglig samarbeid er avgjørende for å kunne gi alle elever i Kristiansand et trygt og godt skolemiljø. Kapittel 6 lister derfor opp aktuelle ressurser i og utenfor skolen.

Desember 2019,

Kristin Eidet Robstad, oppvekstdirektør

1.0 ELEVENES RETTIGHETER

FNs barnekonvensjon: Barnets beste og retten til å bli hørt

Alle barn har rett til fritt å gi uttrykk for egne synspunkter i alle forhold som vedrører dem selv og skal derfor gis anledning til å bli hørt ([artikkel 12](#)). Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ([artikkel 3](#)). Barnets beste er et rettslig prinsipp som skal sikre at barns interesser løftes frem og vektlegges når det tas stilling til spørsmål som har betydning for barn. Prinsippet om barnets beste har betydning på alle samfunnsområder og kommer til uttrykk både i internasjonale og nasjonale regler.

FNs barnekonvensjon: Vern mot diskriminering og fysisk og psykisk vold

Alle barn har rett til vern mot diskriminering av alle slag ([artikkel 2](#)). Barn skal også beskyttes mot alle former for fysisk og psykisk vold ([artikkel 19](#)).

FNs barnekonvensjon: Rett til utdanning og utvikling

Alle barn har rett til utdanning ([artikkel 28](#)). Utdanningens formål er å utvikle barnets personlighet, talenter og psykiske og fysiske evner så langt det er mulig. Utdanningen skal forberede barnet til et ansvarlig liv i et fritt samfunn i en ånd av forståelse, fred, toleranse, likestilling og vennskap mellom folkeslag, etniske, nasjonale og religiøse grupper ([artikkel 29](#)).

Opplæringsloven: Formålsparagrafen (§1-1)

Opplæringsloven følger opp FNs barnekonvensjon. Formålsparagrafen slår fast at elevene skal utvikle kunnskap, dyktighet og holdninger for å mestre livene sine og kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Opplæringen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet. Alle former for diskriminering skal motarbeides. Elevene skal få mulighet til å medvirke og til å lære hva demokrati betyr i praksis.

Overordnet del i læreplanverket – verdier og prinsipper for grunnopplæringen

Skolen må bygge sin praksis på verdiene i opplæringslovens formålsparagraf og utvikle et inkluderende fellesskap som fremmer helse, trivsel og læring for alle elevene. Skolens ledere og ansatte skal systematisk og kontinuerlig reflektere over verdivalg og utviklingsbehov og bruke forskning, erfaringsbasert kunnskap og etiske vurderinger som grunnlag for målrettede tiltak.

Opplæringsloven: Trygt og godt skolemiljø (§9A-2)

Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Skolene i Kristiansand kommune skal derfor være trygge steder for alle elever. Elevens egen opplevelse av skolemiljøet er avgjørende.

Opplæringsloven: Nulltoleranse mot krenking (§9A-3)

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering.

Opplæringsloven: Systematisk arbeid (§9A-3)

Skolen skal arbeide kontinuerlig og systematisk for å fremme helse, miljø og trygghet for elevene.

Opplæringsloven: Aktivitetsplikt (§9A-4)

Aktivitetsplikten er delt i fem handlingsplikter: Alle som arbeider på skolen har plikt til å *følge med, gripe inn* og *varsle* hvis de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen har plikt til å *undersøke og sette inn egnede tiltak* som sørger for at eleven igjen får et trygt og godt skolemiljø.

Opplæringsloven: Barnets beste (§9A-4)

Skolen må ta hensyn til barnets beste i alle vurderinger og handlinger for å oppfylle aktivitetsplikten. Alle involverte elever skal bli hørt.

Opplæringsloven: Dokumentasjonskrav (§9A-4)

Skolen skal dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten. Dokumentasjonskravet skal bidra til en faglig forsvarlig og hensiktsmessig praksis ved den enkelte skole og sikre at skolen senere kan vise hva som har blitt gjort.

Opplæringsloven: Skjerpet aktivitetsplikt dersom en ansatt krenker elever (§9A-5)

Dersom en som arbeider på skolen får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider på skolen utsetter en elev for krenking, skal vedkommende straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeier. Dersom det er mistanke om at noen i skolens ledelse krenker elever, skal skoleeier varsles direkte. Undersøkelser og tiltak settes i gang straks.

Opplæringsloven: Å melde saken til fylkesmannen (§9A-6)

Dersom saken er tatt opp med rektor og eleven fortsatt ikke har et trygt og godt skolemiljø, kan elev eller foresatte melde saken til fylkesmannen.

Opplæringsloven: Det fysiske miljøet (§9A-7)

Skolene skal planlegges, bygges, tilrettelegges og drives slik at det tas hensyn til elevenes trygghet, trivsel og læring. Det fysiske miljøet i skolen skal være i samsvar med de faglige normene som fagmyndighetene til enhver tid anbefaler.

Opplæringsloven: Elevmedvirkning (§9A-8)

Elevene skal ta del i planlegging og gjennomføring av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. Elevrådet kan oppnevne representanter til å ivareta elevenes interesser overfor skolen og styresmaktene i skolemiljø saker.

Opplæringsloven: Involvering av brukerorgan (§9A-9)

Samarbeidsutvalget, skolemiljøutvalget, elevrådet og foreldrene skal holdes informert om alt som er viktig for skolemiljøet og så tidlig som mulig tas med i arbeidet med skolemiljøtiltak. De har rett til innsyn i all dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø og til å uttale seg og komme med framlegg i alle saker som er viktige for skolemiljøet.

Opplæringsloven: Informasjonsplikt (§9A-9)

Skolen skal informere elever og foresatte om rettighetene som fremgår av hele §9A. Dersom skolen finner ut at noe ved skolemiljøet kan skade elevenes helse, skal elever og foreldre varsles snarest mulig.

Opplæringsloven: Ordensreglement (§9A-10)

Kommunen skal gi forskrift om ordensreglement for grunnskolen. Skolene i Kristiansand kan bare benytte tiltak som er fastsatte i [Ordensreglement for grunnskolen i Kristiansand - Forskrift](#)

Utdanningsdirektoratet: [Grunnlagsdokument for arbeidet med barnehage-, skolemiljø, mobbing og andre krenkelser](#)

Arbeidet med trygge og gode barnehage- og skolemiljø krever at flere statlige aktører samarbeider. Grunnlagsdokumentet skal bidra til å etablere en felles forståelse og begrepsbruk om hvordan vi fremmer trygge miljø - og forebygger, avdekker og håndterer mobbing og andre krenkelser. Dokumentet skal vise sammenheng mellom regelverk og pedagogikk.

Forskrift om miljørettet helsevern

Kommunen skal arbeide for å fremme folkehelse, bidra til å sikre befolkningen mot faktorer i miljøet som kan ha negativ innvirkning på helsen og føre tilsyn med at denne forskriften overholdes (jf. § 4). For skolens del innebærer dette blant annet at kommunens skoler skal planlegges, bygges, tilrettelegges og drives på en helsemessig tilfredsstillende måte (jf. § 7). Ved behov kan skolene ha dialog med skoleeier og miljørettet helsevern i saker som angår det fysiske skolemiljøet.

2.0 VERDIGRUNNLAG FOR SKOLENE I KRISTIANSAND

2.1 Mål for læringsmiljøarbeidet

Alle barn og unge opplever at de er inkludert i fellesskapet.

Dette er styrende for hvordan vi arbeider og oppfører oss i skolene i Kristiansand.

2.2 Kjerneverdier

For å nå dette målet, har vi fire kjerneverdier som ligger til grunn for alt vi gjør:

Likeverd, anerkjennelse, deltakelse og tilhørighet. Dette betyr at alle barn og unge

- har en absolutt verdi.
- vil når de kan.
- finner mening og deltar.
- har noe å tilføre fellesskapet.

2.3 Verdiene gjelder alle barn og unge

De fire kjerneverdiene likeverd, anerkjennelse, deltakelse og tilhørighet gjelder *alle* barn og unge. Det er de voksnes ansvar å bygge en god kultur for og sammen med elevene. I trygge rammer må alle elever få mulighet til å sette ord på og håndtere sine egne følelser, relasjoner og handlingsmønstre. De skal lære å sette grenser og respektere andres, utvikle et positivt selvbilde og delta i et faglig og sosialt fellesskap som gir tilhørighet. Dette er en grunnleggende forutsetning for å mestre livet og av stor betydning for hver enkelt elev.

2.4 Kjerneverdiene preger skolen

De fire kjerneverdiene skal prege skolen slik at både elever, foresatte og ansatte opplever et skolemiljø som kjennetegnes av gode relasjoner, positive forventninger, deltakelse og mestring.

Relasjoner

Gode relasjoner er et fundament for sunn psykisk helse og barns utvikling. Skolen skal legge til rette for og bidra til godt kollegafellesskap og gode relasjoner mellom ansatte og elever, elevene seg imellom og mellom hjem og skole. Framfor alt handler gode relasjoner i skolen om de ansattes vilje til å bry seg om og vise interesse for hver elev, være støttende og forvente utvikling.

Forventninger

Barn og voksne med positive forventninger både til seg selv og andre har stor betydning for skolemiljøet. Det gir muligheter for deltakelse og medvirkning og skaper gode ringvirkninger.

Deltakelse og mestring

Skolen skal legge til rette for at alle barn får delta, finne mening og oppleve mestring. Dersom barn bare kjenner på frykt for nederlag, kan de utvikle negative mestringsstrategier. Barn som erfarer at de kan få

prøve, feile og lykkes, kan bli motiverte til å gjøre nye ting, andre ting og vanskeligere ting. Når de voksne tror de kan oppnå gode resultater for elevene, vil det skapes positive forventninger om deltakelse og mestring.

2.5 Samhandling med foresatte

De fire kjerneverdiene skal også prege skolens samhandling med foresatte. Et trygt og godt skolemiljø for alle elever er skolens ansvar. Når foresatte opplever seg verdsatt og ønsket som samarbeidspartnere, kan hjem og skole dra i samme retning og på hver sin måte bidra til å skape gode relasjoner, positive forventninger, deltakelse og mestringsopplevelser.

2.6 Barnets beste

Dette verdigrunnlaget må legges til grunn for at barnets beste skal være et styrende prinsipp i skolen. Når likeverd, anerkjennelse, deltakelse og tilhørighet gjennomsyrrer skolen, blir det også naturlig at barns interesser alltid løftes fram og vektlegges. Skolens verdigrunnlag er avgjørende for å kunne gi alle elever den retten de har til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

3.0 DEFINISJONER SKOLEMILJØ

Ifølge opplæringsloven § 9A har alle elever rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. Hva menes med et trygt og godt skolemiljø?

3.1 Fysisk og psykososialt miljø

Både det fysiske og psykososiale miljøet påvirker elevenes trygghet og trivsel. Det fysiske miljøet har å gjøre med inventar, inneklima, uteområde, universell utforming og lignende. Det psykososiale miljøet handler om hvordan elever og voksne har det sammen på skolen. I denne planen brukes betegnelsen skolemiljø primært om det psykososiale skolemiljøet. Men kapittel 4.5 beskriver elevenes rettigheter knyttet til det fysiske skolemiljøet.

3.2 Hvor og for hvem gjelder retten til et trygt og godt skolemiljø?

Retten omfatter alle elever på barnetrinnet, ungdomstrinnet og videregående skole i offentlige og private skoler. Reglene om skolemiljø gjelder på skoleveien, i timer og friminutt, i SFO, i leksehjelp i skolens regi og på skoleturer. Lowerket omfatter ikke elevenes fritid. Men hvis elevene opplever noe på fritiden som medfører at de ikke har det trygt og godt på skolen, må skolen likevel handle i henhold til aktivitetsplikten fram til elevene igjen har et trygt og godt skolemiljø.

3.3. En individuell rett til et trygt og godt skolemiljø

Det er elevens subjektive oppfatning som avgjør om skolemiljøet er trygt og godt. Elevene skal ikke komme fysisk eller psykisk til skade, og de skal oppleve skolen som et trygt og godt sted å være. Trygghet innebærer også forutsigbarhet og visshet om at skolen handler dersom noe skjer.

Skolemiljø handler om mer enn fravær av krenkelser. Et trygt og godt skolemiljø påvirker elevens helse, trivsel og læring positivt. I rammeverk for skolen finner vi tre hovedområder som kommunen har valgt å fokusere på i sitt utviklings- og kvalitetsarbeid: Et inkluderende læringsmiljø, livsmestring og læring og utvikling. Alle disse områdene kan påvirke elevenes opplevelse av tilhørighet og trivsel og vil være viktige i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø.

3.4. Hva er mobbing?

I tråd med retten til et trygt og godt skolemiljø, har vi i Kristiansand følgende forståelse av mobbing:

Mobbing av barn er handlinger fra voksne og/eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull deltaker i fellesskapet og ha muligheten til medvirkning. Det kan for eksempel være:

- Verbal mobbing
- Fysisk mobbing
- Digital mobbing
- Indirekte mobbing

3.5 Nulltoleranse mot alle typer krenkelser

Krenkende ord og handlinger omfatter både mobbing, vold, rasisme, trakassering og diskriminering. Verken direkte handlinger, som hatytringer og vold, eller mer indirekte krenkelser, som utestenging og baksnakking,

skal tolereres. Krenkelser kan også være digitale. Digitale krenkelser kan være direkte og synlige eller indirekte og usynlige, gjennom for eksempel mangel på «likes» eller invitasjoner til sosiale grupper på nett.

Som en del av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, skal skolen ha nulltoleranse mot alle typer krenkelser. Nulltoleranse handler om de voksnes verdier, holdninger og handlinger. Ansatte på skolen skal være trygge voksne som både deltar aktivt i det forebyggende arbeidet og griper inn umiddelbart dersom krenkelser skjer.

Mer informasjon om mobbing og krenkelser finnes på [Udir](#).

4.0 SKOLENS FOREBYGGENDE ARBEID

4.1 Kontinuerlig og systematisk

Skolen skal arbeide kontinuerlig og systematisk for å fremme elevenes helse, miljø og trivsel. Systematisk betyr at arbeidet gjøres gjennomtenkt og planmessig og involverer både ansatte, elever og foresatte på skolen.

Alle skolene skal følge årshjulet i kapittel 4.3 i denne veilederen. I tillegg skal hver skole lage en Sosial handlingsplan. Denne finner dere som standardtekst i P360.

Første steg i å utarbeide skolens sosiale handlingsplan vil være å lage delmål og konkretisere hva som vil være tegn på god praksis for å nå målet om at alle barn og unge opplever at de er inkludert i fellesskapet. Tegnene skal være konkrete og målbare – slik at arbeidet kan evalueres jevnlig og eventuelt justeres. Disse tegnene skal også være styrende for det videre innholdet i den sosiale handlingsplanen.

4.2 Å høre til – Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø.

[NOU 2015:2](#) viser til 5 forskningsbaserte faktorer som er viktige for elevens trivsel på skolen:

Skolekultur, skoleledelse, relasjonsbasert klasseledelse, elev-elevrelasjoner og samarbeid med foresatte.

Skolekultur

Skolekultur handler om hvilke normer, verdier og virkelighetsoppfatninger skolen bygger på og om hvordan dette viser seg i praksis gjennom hverdagens ytringer og handlinger. Skolekulturen setter rammene for hvordan menneskene på skolen oppfører seg mot hverandre. I Kristiansand skal våre fire kjerneverdier prege skolekulturen: Likeverd, anerkjennelse, deltakelse og tilhørighet. Disse verdiene skal føre til at skolen kjennetegnes av gode relasjoner, positive forventninger, deltakelse og mestring. For at dette skal prege skolekulturen, må kjerneverdiene styre alt vi gjør – både hvordan vi handler og hvordan vi snakker sammen.

Skoleledelse

Skolelederne er gode kulturbærere, viser vei og tar ansvar for at de verdier og normer som praktiseres på skolen fremmer et trygt og godt skolemiljø for alle elevene. Ved å involvere og støtte de ansatte og motivere til en undersøkende tilnærming og bruk av forskningsbasert kunnskap, gis det rom for vekst og profesjonell utvikling hos ansatte. Dette vil påvirke elevenes trivsel og muligheter for vekst på alle nivå.

Ledelsen må forebygge krenkelser ved å være forberedt på at dette kan oppstå, analysere hvor og når krenkelser kan skje og sette inn tiltak i forkant. Ledelsen må kjenne elevmiljøet og få til et godt samspill mellom å utvikle langsiktige strategier og håndtere akutte situasjoner.

Relasjonsbasert klasseledelse

Ansatte er omsorgsfulle og tydelige voksne. Relasjonsbasert klasseledelse fører til at klassen er preget av god struktur, tilhørighet og deltakelse.

Elev-elevrelasjoner

Skolen har ansvar for å skape en kultur som gir elevene adgang til et fellesskap som er preget av gode relasjoner. Skolens ansatte må aktivt delta i og utvikle dette fellesskapet mellom elevene. Elevene skal få hjelp til å utvikle sosial og emosjonell kompetanse. Å mestre de sosiale kodene og håndtere tanker, følelser, medgang og motgang er viktig for å kunne samhandle positivt med medelever. Elevene skal oppleve å bli anerkjent og vist tillit og lære å verdsette både seg selv og andre. Gjennom dette kan de motiveres til å respektere forskjellighet og bidra til at alle elevene opplever å være betydningsfulle deltakere i fellesskapet.

Samarbeid med foresatte

Skolen skal anerkjenne at elever og familier er forskjellige og ha strategier for å engasjere alle foresatte. Foresatte må gis en stemme som blir hørt – slik at de opplever at deres bidrag blir fanget opp og verdsatt av skolen.

4.3 Årshjul for skolens forebyggende arbeid

Måned	Aktivitet	Ansvar
August	<p><u>Planleggingsdager:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Gjennomgang av opplæringsloven § 9 A. Gjennomgang av «Veileder til trygt og godt skolemiljø». Gjennomgang av kommunens ordensreglement. Utarbeiding/gjennomgang av vakt og tilsynsrutiner Drøfting av skolemiljø og hva de 5 delpliktene i aktivitetsplikten innebærer. Herunder faglig oppdatering og samtale om hvordan skolen er oppmerksom på særskilt sårbare elever. 	Rektor
Aug/sep	<p><u>Elevene gjøres kjent med:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Opplæringsloven § 9 A Nullmobbing.no Hvordan melde fra om skolemiljø? Elevbrosjyre om trygt og godt skolemiljø (kommer) Ordensreglement 	Kontaktlærer
	Klassene drøfter godt klassemiljø og hva som kjennetegner krenkende adferd. Trivselsregler lages i hver klasse.	Kontaktlærer

September	<p>Foresatte gjøres kjent med:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opplæringsloven § 9 A • Mulighet for å melde sak til fylkesmannen • «Veileder for trygt og godt skolemiljø» • Nullmobbing.no • Hvordan melde fra om skolemiljø? • Foreldrebrosjyre om trygt og godt skolemiljø (kommer) • Ordensreglement • Sosial handlingsplan • Trinnets og klassens sosiale miljø tema på foreldremøte. 	Rektor / kontaktlærer
	Valg/konstituering av samarbeidsutvalg, skolemiljøutvalg, elevråd og FAU. Alle gjennomgår «Veileder for trygt og godt skolemiljø.	Rektor
	<p>Alle trinn gjennomfører «klassesetring».(Er satt på vent inntil avgjørelse fra personvernemda forligger.)</p> <p>Alle ansatte gjennomfører «relasjonssirkelen».(Dokumentet er beregnet som intern refleksjon og <u>slettes</u> etter bruk.)</p> <p>Undersøkelsene ses i sammenheng og gjennomgås av alle ansatte i klassen.</p> <p>Kontaktlærer fyller ut "Trivselsundersøkelse - oppfølgingskjema" og rapporterer til rektor. Videre oppfølging ved behov.</p>	Kontaktlærer / lærer / sosiallærer / rektor
Oktober	Elevsamtaler med alle elever. Trivsel er et viktig tema.	Kontaktlærer
November	Utviklingssamtaler med alle foresatte. Trivsel og sosial kompetanse er et viktig tema.	Kontaktlærer /faglærer
Desember	Elevundersøkelsen fra Udir 5. til 10.trinn.	Kontaktlærer
	Elevråd deltar i forberedelse og gjennomgang av elevundersøkelsen i klassene.	Rektor / kontaktlærer / elevrådsleder / sosiallærer
	Foreldreundersøkelsen fra Udir gjennomføres annethvert år. (hvert oddetallsår)	Rektor
Januar	Utfylling av skjema «Oppfølging av trivselsundersøkelse» og rapporterer til rektor. Oppfølging ved behov.	Ansvarlige for gjennomføring av trivselsundersøkelse
	Elevundersøkelsen gjennomgås i ledelsen, personalet, elevrådet, FAU, SU og SMU.	Rektor
	Foreldreundersøkelsen gjennomgås i ledelsen, personalet, FAU, SU og SMU.	Rektor

	Vurdering av egen praksis knyttet til aktivitetsplikten (kap. 5 i denne veilederen). RefLex (udir), questback, gruppesamtaler, trinnmøter etc. kan brukes til å kartlegge om skolen har spesielle utfordringer som må tas tak i. Ansatte, elevråd og skolemiljøutvalg skal involveres i evaluering.	Rektor
	Vakt- og tilsynsprosedyrer evalueres og evt. revideres i samråd med ansatte, skolemiljøutvalg og elevråd.	Rektor
Februar	Alle trinn gjennomfører «klassetrivsel».(Er satt på vent inntil avgjørelse fra personvernemda forligger.) Alle ansatte gjennomfører «relasjonssirkelen». (Dokumentet er beregnet som intern refleksjon og <u>slettes</u> etter bruk.) Undersøkelsene ses i sammenheng og gjennomgås av alle ansatte i klassen. Kontaktlærer fyller ut "Trivselsundersøkelse - oppfølgingskjema" og rapporterer til rektor. Videre oppfølging ved behov.	Kontaktlærer / lærer / sosiallærer / rektor
Mars	Elevsamtaler med alle elever. Trivsel er et viktig tema.	Kontaktlærer
April	Utviklingssamtaler med alle foresatte. Trivsel og sosial kompetanse er et viktig tema.	Kontaktlærer / faglærer
	Foreldremøte. Trinnets og klassens sosiale miljø er fast tema.	Kontaktlærer
Mai	Sosial handlingsplan evalueres og revideres. Dette inkluderer både delmål, status for tegn på god praksis og aktivitetene i planen. Ansatte, elevråd, FAU og skolemiljøutvalg skal involveres i evaluering.	Rektor

4.4 Faste aktiviteter hele året

Hvem	Aktivitet	Ansvar
Elevråd	Skolemiljø er fast sak på hvert møte. Er det steder eller elevmiljøer man bør følge ekstra godt med på?	Leder
Skolemiljø-utvalg	Skolemiljø er fast sak på hvert møte.	Leder
FAU	Rektor gir generell informasjon om skolemiljø. FAU skal ikke behandle konkrete skolemiljø saker, men oppfordres til å ha skolemiljø på dagsorden. FAU kan melde saker om skolemiljø til skolemiljøutvalget.	Leder Rektor
Ansatte på hvert trinn	Trinnets sosiale miljø er jevnlig tema på trinnmøter, herunder fokus på særskilt sårbare elever.	Trinnleder

Skolens ressursteam	Jevnlige møter etter behov. Fast tema: Er det noe spesielt som rører seg i skolemiljøet? Er det noen særskilt sårbare elever vi skal være ekstra oppmerksomme på?	Rektor
Alle ansatte	Faglig oppdatering knyttet til aktuelle tema angående elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø; både det forebyggende arbeidet og aktivitetsplikten ved enkeltsaker.	Rektor

4.5 Fysisk skolemiljø

Opplæringsloven § 9A-7 sier at skolene skal planlegges, bygges, tilrettelegges og drives slik at det tas hensyn til elevenes trygghet, trivsel og læring. Det fysiske miljøet i skolen skal være i samsvar med de faglige normene som fagmyndighetene til enhver tid anbefaler. Dersom enkelte miljøforhold avviker fra disse normene, må skolen kunne dokumentere at miljøet likevel har tilfredsstillende virkning for elevenes helse, trivsel og læring.

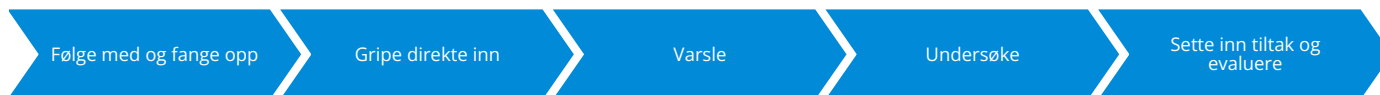
Alle elever har rett til en arbeidsplass tilpasset deres behov. Skolen skal innredes slik at det blir tatt hensyn til elever med nedsatt funksjonsevne.

Dersom en elev, foresatt eller et av skolens råd og utvalg ber om tiltak for å rette på fysiske miljøforhold, skal den ansatte som tar imot meldingen fylle ut «Meldeskjema 9A for ansatte» og levere dette til rektor. Skolen må snarest mulig behandle saken etter reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven. Vedtaket må ta stilling til om det fysiske skolemiljøet er tilfredsstillende eller ikke og om nødvendig vise hvilke tiltak skolen iverksetter. Ved behov må skolen ha dialog med skoleeier og miljørettet helsevern.

Vedtaket kan påklages innen tre uker. Klage skal rettes til skolen. Dersom skolen opprettholder sitt vedtak, skal saken oversendes Fylkesmannen som klageinstans. Hvis skolen ikke innen rimelig tid har tatt stilling til saken, vil det likevel kunne klages etter bestemmelsene i forvaltningsloven som om det var gjort enkeltvedtak.

Foresatte kan også kontakte kommunelegen, som kan føre tilsyn etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler.

5.0 AKTIVITETSPLIKT NÅR ELEVER IKKE HAR ET TRYGT OG GODT SKOLEMILJØ

5.1 Følge med

Alle som arbeider på skolen, skal følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. De ansatte må vite hvordan de i sin arbeidshverdag skal være årvåkne for forhold eller oppførsel som kan være en indikasjon på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det er rektors ansvar at alle ansatte har slik kompetanse. Se punkt 5.7 ved mistanke om at en ansatt krenker en elev.

Plikten til å følge med henger tett sammen med det forebyggende arbeidet som er beskrevet i punkt 4.3 og 4.4. Gjennom dette arbeidet skal skolen sørge for at alle har et trygt og godt skolemiljø. Arbeidet skal resultere i et stadig bedre skolemiljø og null enkeltsaker. Ved å jobbe forebyggende på denne måten, blir de ansatte samtidig i stand til å oppdage når elever ikke har et trygt og godt skolemiljø – slik at skolen kan følge opp dette som enkeltsaker.

Det må dokumenteres hvordan skolen følger med både generelt og i enkeltsaker. Den forebyggende delen av plikten til å følge med skal dokumenteres slik det står i punkt 4.3 og 4.4. Når det gjelder enkeltsaker, skal det komme fram av «Meldeskjema 9A for ansatte» hvordan skolen fulgte med og på hvilken måte det ble mistanke om eller oppdaget at eleven(e) ikke har det trygt og godt på skolen. Enkeltsakene følges opp videre og dokumenteres slik det er beskrevet i punkt 5.1 til 5.8.

5.1.1 Særskilt sårbare elever og plikten til å følge med

Skolen har et skjerpet ansvar for å ivareta elever med en særskilt sårbarhet. Alle kan være sårbare i kortere eller lengre perioder av livet. Samtidig er det viktig å være bevisst på elever som kan trenge noe mer enn andre. Slik sårbarhet kan være knyttet til elevens religion, seksuelle orientering, kjønnsuttrykk, funksjonsevne, atferdsvansker, sosio-emosjonelle vansker eller forhold ved elevens familie og hjemmesituasjon. At en elev tidligere har vært utsatt for krenkelsers, kan også gjøre en elev særskilt sårbar. Det er også viktig å være oppmerksom på at digitale hendelser kan medføre en forsterket sårbarhet.

Holdninger er avgjørende i møte med særskilt sårbare elever. Hvordan voksne tolker, forstår, feiltolker, overser eller bortforklarer elevens atferdsuttrykk, har stor betydning for skolemiljøet. Noen elever kan være utagerende, mens andre elever lukker fortvilelse, utrygghet og sårbarhet inne i seg og blir stille. Andre igjen kan ha både innagerende og utagerende uttrykk, avhengig av kontekst. Noen elever er gode til å tilpasse seg andres forventninger slik at ingen merker noe ved første øyekast. Når elever er i en sårbar situasjon, er det viktig at skolen gjenkjenner og forstår og ikke gjør sårbarhet til en stigmatiserende karakteristikk av elevens personlighet.

5.2 Gripe inn

Alle som arbeider på skolen skal gripe inn ved krenkelsers de selv er vitne til og som fortsatt pågår. Ofte vil det handle om umiddelbart å stanse negativ oppførsel. Det kan for eksempel være en slåsskamp eller annen fysisk krenkelse, en utfrysningssituasjon eller elever som krenker andre elever verbalt.

Det er viktig at de ansatte har kompetanse om hvordan slik inngripen bør gjøres. Den ansatte må ikke sette seg selv eller andre i fare eller krenke elever for å få stanset situasjon. Skolens ansatte har ikke hjemmel til bruk av tvang overfor elever. I situasjoner der skolen vurderer at det er fare for liv, helse eller alvorlig tingskade, kan reglene om nødrett og nødverge likevel gi grunnlag for å gripe inn på en slik måte som ellers er ulovlig. Denne unntaksregelen er veldig streng. Det er bare adgang til å bruke retten til nødverge og nødrett i helt ekstraordinære tilfeller.

Rektor har ansvar for at skolens ansatte drøfter hva det vil si å gripe inn, hvordan det kan gjøres på en trygg og god måte, hvilke begrensninger som gjelder for plikten til å gripe inn og hva nødrett og nødverge er. Dette gjøres hvert år i løpet av planleggingsdagene i august og ellers ved behov.

Når ansatte griper inn i situasjoner som oppstår, skal det dokumenteres ved å fylle ut og levere «Meldeskjema 9A for ansatte» til rektor. Samme skjema skal brukes dersom det oppstår situasjoner der det ikke var mulig å gripe inn.

Dersom skolen har benyttet tvang eller makt overfor elever, regnes dette som et avvik og skal registreres som kvalitetsavvik i EQS.

5.2.1 Særskilt sårbare elever og plikten til å gripe inn

Skolen skal være oppmerksom på særskilt sårbare elever og så langt det er mulig være i forkant og avverge situasjoner som kan medføre økt sårbarhet. Dersom det oppstår hendelser der særskilt sårbare elever er involvert, skal terskelen for å gripe inn være enda lavere enn ellers. For eksempel kan enkelte ord eller handlinger være uproblematisk for noen elever, mens særskilt sårbare elever opplever det vanskelig på grunn av historie, hjemmeforhold, seksuell orientering, religion etc.

5.3 Varsle

Alle som arbeider på skolen, skal snarest varsle rektor dersom de får mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. «Meldeskjema 9A for ansatte» fylles ut og leveres til rektor. Snarest kan bety umiddelbart, på slutten av dagen eller slutten av uka. Tidspunktet for varsling må stå i forhold til sakens alvor. Se punkt 5.7 ved mistanke om at en ansatt krenker en elev.

Elever og/eller foresatte kan kontakte kontaktlærer, skolens ledelse eller andre ansatte på skolen de har tillit til. Skolen kan kontaktes på den måten elever/foresatte selv ønsker det. Det er skolens ansvar å fange opp at elev/foresatte sier fra om at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Uavhengig av hvordan elever og foresatte sier fra, skal den ansatte som observerer noe eller tar imot melding, fylle ut «Meldeskjema 9A for ansatte» og levere til rektor. Rektor fyller selv ut skjema dersom muntlig melding gis direkte dit.

Hørings spørsmål: Hvordan ønsker elever/foresatte selv å melde fra? Mobbeknapp? Andre forslag?

Ved alvorlige tilfeller skal rektor varsle linja. Alvorlige tilfeller kan være:

- der flere elever alvorlig har krenket en enkeltelev.
- krenkelser fra en eller flere som er særlig voldelige eller på andre måter svært integritetskrenkende.
- der skolens ledelse etter noe tid ikke har klart å løse en sak.
- digital mobbing på tvers av skoler eller grove trusler via sosiale medier.
- saker med høyt konfliktnivå som kan eskalere.

Skolen skal dokumentere hvordan rektor og skoleeier er varslet gjennom «Meldeskjema 9A for ansatte» og notat fra telefonsamtale eller kopi av skriftlig melding til skoleeier.

5.3.1 Særskilt sårbare elever og plikten til å varsle

Skolen skal være oppmerksom på særskilt sårbare elever. Ansatte skal kjenne til hvordan sårbarhetsfaktorer kan øke risikoen for at disse elevene ikke har det trygt og godt på skolen og følge ekstra godt med. Hvis ansatte er i tvil om det er grunn til å melde fra til rektor, skal terskelen for å varsle være enda lavere enn ellers dersom det gjelder særskilt sårbare elever.

5.4 Undersøke

Ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal skolen ved rektor snarest undersøke saken. Plikten til å undersøke saken skal ha like lav terskel som plikten til å varsle. Hvis en elev selv sier fra om at han/hun ikke har det bra på skolen, skal saken alltid undersøkes nærmere. Se punkt 5.7 dersom det er mistanke om at en ansatt krenker en elev.

Skolen skal *ikke* skaffe og vurdere bevis for eller mot at eleven er blitt krenket eller mobbet. Undersøkelsene har som formål å få fram fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevenes opplevelse og hvilke forhold i elevenes omgivelser som påvirker hvordan de opplever skolemiljøet.

En undersøkelse kan også innebære å avklare og opplyse om forhold tilbake i tid eller utenfor skoletiden dersom dette påvirker elevenes hverdag på skolen.

Plikten til å undersøke innebærer at skolen undersøker elevens *opplevelse* av skolemiljøet. Elevens mening og medvirkning skal være sentral. Alle involverte elever i en skolemiljøsak har rett til å få være en aktiv deltaker i egen sak. Dette gjelder både den som utsettes for krenkelser og den som utsetter andre for krenkelser. Foresatte skal også involveres. For å oppfylle retten til å bli hørt etter Barnekonvensjonen artikkel 12, må elevene få nødvendig og alderstilpasset informasjon. Skolen må sørge for å opplyse om:

- hva saken gjelder.
- sentrale forutsetninger for samtalen.
- hvilke beslutninger som skal tas.
- konsekvenser og resultat.

Gjennom dette kan elevene ta stilling til om de vil uttale seg og hva de vil uttale seg om. Retten til å bli hørt innebærer også en rett for barn til å få vite hvordan synspunktene deres har blitt tolket og brukt, og hvordan deres deltakelse har påvirket utfallet.

Undersøkelsene som gjøres skal ta utgangspunkt i [Undersøkelsesskjema 9A-saker](#) og dokumenteres slik det følger av prosedyren. Dette dokumentet ligger som standardtekst i P360, som legges i et notat med oppfølging. Hvor grundig og omfattende undersøkelsen skal være, må vurderes fra sak til sak. Det er ikke alltid nødvendig å gjennomføre alle punkter i prosedyren.

For å finne ut hvilke tiltak som kan være egnede i en skolemiljøsak, er det viktig å sammenstille og analysere all relevant informasjon fra undersøkelsesfasen – slik det er beskrevet i slutten av [Undersøkelsesskjema 9A-saker](#).

5.4.1 Særskilt sårbare elever og plikten til å undersøke

Skolen skal være oppmerksom på om det er særskilt sårbare elever som blir berørt av undersøkelsen og tenke gjennom hvordan dette kan tas hensyn til. Se [Undersøkelsesskjema 9A-saker](#)

5.5 Sette inn tiltak

Rektor er ansvarlig for å sette inn tiltak når en elev selv sier fra eller når undersøkelser viser at en eller flere elever ikke har det trygt og godt på skolen. Skolen skal aldri bagatellisere elevens opplevelse av utrygghet eller mistrivsel på skolen.

Det lages en skriftlig aktivitetsplan ved bruk av «[Mal for aktivitetsplan](#)». Skolen skal sørge for elevens medvirkning og ta hensyn til barnets beste i alle vurderinger. Ingen tiltak skal gjennomføres uten at eleven(e) det angår har blitt informert og hørt, slik det er beskrevet i punkt 5.4. Foresatte skal også involveres.

Dersom undersøkelsen avdekker krenkelser, skal det også vurderes om det bør lages en aktivitetsplan for den/de som utsetter andre for krenkelser. Begge parter har rett til å bli hørt, og begge parter skal følges opp.

Det vil ofte være nødvendig å sette inn ett eller flere tiltak umiddelbart etter at skolen har fått kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, det vil si før skolen kommer i gang med undersøkelser. I så fall kan aktivitetsplanen endres både underveis i undersøkelsen og etter at undersøkelsen er gjennomført. Basert på skolens oppsummering av undersøkelsen, kan tiltak endres eller avsluttes og nye tiltak settes inn slik at aktivitetsplanen er gjennomtenkt og målrettet. Aktivitetsplanen skal være et «levende» dokument som til enhver tid er tilpasset elevens behov.

Tiltakene som settes inn må være lovlige, gjennomtenkte, tilpassede og målrettede. Det kan gjennomføres tiltak på individnivå, gruppenivå og systemnivå. Det kan være aktuelt å samarbeide med eksterne ressurser på alle disse nivåene.

- Tiltak på individnivå er tiltak som er knyttet til den enkelte elevs behov i den gitte situasjonen. Det kan være jevnlig samtaler, observasjon, voksen tilstedeværelse eller økt kontakt med hjemmet.
- Tiltak på gruppenivå kan være økt fokus på en elevgruppe, omorganisering av klasserommet, etablering av lekegrupper eller andre trivselstiltak, trening av sosial kompetanse eller økt voksen tilstedeværelse i en periode.
- Tiltak på systemnivå kan være etablering av nye regler, omorganisering av skoledagen, økt voksentetthet eller holdningsarbeid. Sanksjoner må være i tråd med ordensreglementet. Kollektive sanksjoner er ikke tillatt.

Skoleeier og rektor er ansvarlige for at ansatte har den nødvendige kompetansen til å gjøre faglige og konkrete vurderinger når det lages aktivitetsplan.

5.5.1 Særskilt sårbare elever og plikten til å sette inn tiltak

Elevens sårbarhet får konsekvenser for hva som er egnede tiltak. Et godt læringsmiljø beskytter mot økt sårbarhet ved å redusere sårbarhetsfaktorer og øke beskyttelsesfaktorer. Skolen bør ha et særlig fokus på disse områdene når særskilt sårbare elever er involvert: Trygghet, samtaler, inkluderende verdier, mestring, sosial kompetanse og involvering av foresatte.

5.5.2 Tiltak i alvorlige saker og saker som ikke løser seg

Tiltakene skolen setter inn skal være egnet til å sikre at eleven får et trygt og godt skolemiljø. Skolen skal sette inn tiltak som etter en faglig vurdering er rimelig å forvente i den aktuelle saken.

Ved alvorlige skolemiljøsaker og saker som ikke løser seg, kan dette innebære at skolen må iverksette omfattende og inngripende tiltak for å oppfylle aktivitetsplikten. Skoleeier skal da varsles som nevnt i punkt 5.3.

Skolens eierrådighet og organisasjonsfrihet gir en relativt bred adgang til å gjennomføre ulike inngripende tiltak, herunder tett oppfølging av enkeltelever i friminutt/skoletiden, klassebytte, omorganisering av klasser, begrenset oppholdssted og friminutt på andre tider. Skolen har likevel ikke hjemmel for å gjennomføre tiltak som innebærer isolasjon, tvang, fysisk kontakt eller tiltak som på andre måter er bevegelseshemmende.

Skolemiljøtiltak skal gjennomføres så skånsomt som mulig. Ved inngripende tiltak er det særlig viktig å involvere involverte elever/foresatte og vurdere hensynet til elevenes beste. Dette skal dokumenteres underveis i prosessen. Det stilles ikke krav til enkeltvedtak for de overnevnte tiltakene.

Dersom elever opplever at tiltakene går utover deres rett til et trygt og godt skolemiljø, f.eks etter et tvunget klassebytte, skal skolen lage aktivitetsplan for eleven. Elever og foresatte skal også informeres om retten til å melde saken til Fylkesmannen.

Se kunnskapsdepartementets tolkningsuttalelse for nærmere informasjon om inngripende tiltak: [Inngripende tiltak i skolemiljøer](#)

5.5.3 Tiltak/sanksjoner som krever enkeltvedtak

Bortvisning

Kristiansand kommunes ordensreglement gir hjemmel for å bortvise en elev og beskriver prosedyre og saksbehandling. Elever på 1.-7.trinn kan bortvises inntil resten av skoledagen, og elever på 8.-10 trinn kan bortvises for inntil 3 dager.

Formålet med tiltak etter opplæringsloven kap. 9A er ikke å sanksjonere enkeltelever, men å skape et trygt og godt skolemiljø for alle elever. Bortvisning vil sjelden være en hensiktsmessig reaksjon eller et pedagogisk egnet tiltak overfor elever med atferdsvansker. Å bortvise elever som mobber eller viser annen negativ atferd, kan øke risikoen for skjevutvikling og sosiale problemer. Skolen må derfor være varsom med bruk av bortvisning.

Dersom skolen finner det nødvendig å bortvise en elev, skal eleven/foresatte følges opp i bortvisningsperioden.

Tvunget skolebytte

Når skolemiljøsaker blir særlig komplekse og utfordrende og skolen har prøvd ut ulike tiltak, kan det være en siste utvei å flytte elever. Dersom en elevs oppførsel i alvorlig grad går utover tryggheten eller læringen til en eller flere medelever, kan eleven flyttes til en annen skole enn den skolen eleven har rett til å gå på, jf. oppl. § 9A-12. Det er et vilkår for skolebytte at ikke mindre inngripende tiltak vil kunne avhjelpe situasjonen. Det er oppvekstdirektøren som fatter vedtak om tvunget skolebytte.

5.6 Evaluere og følge opp

Dialogen med alle berørte parter skal følges opp slik det er beskrevet i aktivitetsplanen.

Innen angitt frist skal aktivitetsplanen evalueres ved bruk av «Mal for evaluering av aktivitetsplan».

Hvor alvorlige ettervirkningene av mobbing blir, er avhengig av alvorlighetsgrad og andre miljø- og individfaktorer. Skolen bør tilegne seg kunnskap om konsekvenser av mobbing og egnede tiltak for å sikre god oppfølging av elever som har blitt utsatt for mobbing. Link til u-dir: følge opp negative ettervirkninger av mobbing. Skolen vurderer om det er behov for å sette inn tiltak mot negative ettervirkninger som krenkelser kan medføre på kort og lang sikt. Skolens oppfølging av både elever som har blitt krenket og elever som selv har krenket andre, kan være å bidra til gode og positive samspillrelasjoner, støtte utviklingen av god selvfølelse og/eller gi hjelp til å bearbeide eventuelle traumer. I dette arbeidet kan skolen samarbeide med eksterne ressurser som for eksempel helsesykepleier, kommunepsykolog og ABUP.

5.7 Skjerpet aktivitetsplikt dersom ansatte krenker

Det er uakseptabelt at noen som arbeider på skolen krenker elever. Slike krenkelser innebærer et grovt brudd på tilliten som elever, foresatte og samfunnet skal kunne ha til de voksne på skolen. Derfor stiller loven skjerpede krav til både varsling og tempo i disse sakene.

Ved mistanke om at ansatte krenker en elev, skal rektor varsles straks. Rektor varsler skoleeier.

Ved mistanke om at noen i skoleledelsen krenker en elev, skal skoleeier varsles straks. Rektor skal ikke kontaktes.

Ved mistanke om eller kjennskap til at en ansatt krenker en elev, skal rektor drøfte med skoleeier hvilke undersøkelser som skal iverksettes. Undersøkelser skal settes i gang straks.

Skolen skal dokumentere hvordan rektor og skoleeier er varslet gjennom [«Meldeskjema 9A for ansatte»](#).

Denne veilederen gjør rede for hvordan skole og skoleeier skal ivareta elevenes rettigheter ved mistanke om at ansatte krenker elever. Den må ses i sammenheng med prosedyren [Klage på ansatt](#).

5.8 Dokumentere og arkivere

Skolen skal dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten etter første til femte ledd. Dokumentasjonen skal sikre at:

- elever og foresatte ser at skolen tar saken seriøst og forplikter seg til å sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø.
- fylkesmannen raskt kan få oversikt hvis saken meldes dit.
- saken er tilstrekkelig belyst ved eventuelle tilsyn, erstatningssaker eller straffesaker.

Hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten, skal dokumenteres ved å bruke skjema og prosedyrer slik det er beskrevet i punktene 5.1 til 5.6. Dokumentene skal arkiveres i henhold til [Aktivitetsplikten - Dokumentasjon og arkivering - jf. oppl. § 9A-4](#).

5.9 Å melde saken til fylkesmannen

Fylkesmannen er statens representant i fylket og har en egen avdeling som jobber med skole. Hvis rektor er varslet og eleven fortsatt ikke har et trygt og godt skolemiljø, kan elev eller foresatte melde saken til fylkesmannen etter at det er gått 1 uke. Fylkesmannen vil vurdere om skolen har behandlet saken riktig og kan eventuelt vedta hva skolen skal gjøre for å sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø.

<https://www.fylkesmannen.no/nb/Barnehage-og-opplaring/En-trygg-skoledag-uten-mobbing/>

6.0 TVERRFAGLIG INNSATS

Et helhetlig arbeid med skolemiljøet er en forutsetning for å skape og opprettholde trygge psykososiale skolemiljøer for elevene. Hver skole skal derfor ha et eget ressursteam, som skal bidra i det forebyggende arbeidet med skolemiljø, samt undersøkelse og oppfølging av enkeltsaker.

Det følger av opplæringslova § 15-8 at skolen skal samarbeide med relevante kommunale tjenester om vurdering og oppfølging av barn og unge med helsemessige, personlege, sosiale eller emosjonelle vanskar. Når saken ikke lar seg løse internt på skolen, skal det være lav terskel for skolens ansatte og foresatte å ta kontakt med øvrige kommunale tjenester.

Kristiansand kommune arbeider med bedre tverrfaglig innsats (BTI). Skolene må se [handlingsveilederen for BTI](#) i sammenheng med denne veilederen.

6.1 Skolens ressursteam

Hver skole skal ha et ressursteam bestående av rektor, inspektør, spes. ped. koordinator, sosiallærer og helsesykepleier. Ressursteamet har som mål å bidra til tidlig innstas og tverrfaglig fokus hos elever som vekker bekymring. Ressursteamet skal ha jevnlig møter, hvor elevenes psykososiale miljø er tema, og innmeldte skolemiljø saker følges opp.

6.2 Sosiallærer

Sosiallærer skal ha kompetanse om elevens sosiale og emosjonelle forhold og skal kunne hjelpe elever som har behov for rådgivning om dette. Sosialpedagogisk rådgivning er viktig i arbeidet for å fremme et trygt psykososialt skolemiljø, samt for å hjelpe elever som opplever å bli krenket, mobbet, trakassert, eller diskriminert.

Sosiallærer skal involveres i det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. Se Du har ikke tilgang til dokument med ID 7391.

6.3 Skolehelsetjenesten

Skolehelsetjenesten er en helsefremmende og forebyggende tjeneste. De skal samarbeide med elever, foreldre, skolens personell og øvrige samarbeidspartnere om et lærings- og arbeidsmiljø som fremmer helse og trivsel.

Skolehelsetjenesten skal involveres i det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø

6.4 Tverrfaglig arena (TFA)

I hvert av de fem Familiens hus, er det regelmessige møter, ca. en gang per måned, der relevante fagmiljøer utenfor skolen er representert. Dersom ansatte i skolen er i tvil om årsaker til at elever ikke oppnår et trygt og godt skolemiljø og hvilke mulige tiltak som kan bedre skolemiljøet, kan konkrete utfordringer løftes til drøfting i TFA. Utfordringer kan fremmes anonymt eller etter samtykke fra berørte parter.

6.5 Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)

PPT skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særlige behov. I tillegg skal PP-tjenesten utrede (utarbeide sakkyndig vurdering) for enkeltelever ved f.eks konsentrasjonsvansker, emosjonelle vansker, samspillsvansker og lærevansker.

6.6 Forebyggende team

Forebyggende team driver forebyggende arbeid for barn og unge med særlig fokus på tverrfaglig samhandling, psykososiale utfordringer og kriminalitetsforebyggende arbeid. Teamet jobber både på system- og individnivå, med enkeltindivid og utfordringer knyttet til ungdomsmiljø. Forebyggende team samarbeider tett med andre instanser på familiens hus, eksterne samarbeidspartnere og er et naturlig kontaktpunkt for forebyggende politi.

6.7 Mobilt team

Mobilt team er en støttetjeneste for grunnskolene i Kristiansand kommune. Mobilt team tilbyr hjelp, samarbeid og veiledning til skolene i forbindelse med tilrettelegging for opplæringen av elever, grupper og trinn med utfordringer på det sosio-emosjonelle området. Både skoler og foresatte kan ta direkte kontakt.

6.8 Kommunens ressursteam for trygt og godt skolemiljø

Ressursteamet er et tverrfagligsammensatt team, som skal bistå elever, foresatte og skoler som står i krevende skolemiljø saker, i tilfeller hvor skolens ordinære rutiner for trygt og godt skolemiljø ikke har ført frem eller ikke er iverksatt. Ressursteamet har beslutningsmyndighet til å instruere tiltak, og flytte ressurser/kompetanse internt i sektoren. Skolen og elev/foresatte kan ta direkte kontakt med ressursteamet.

6.9 Elevombudet

Elevombudet i Kristiansand skal være en bidragsyter til at alle elever i grunnskolen i Kristiansand får det psykososiale læringsmiljøet de har krav på. Elevombudet skal delta på samhandlingsarenaer, arbeide forebyggende og være en brobygger. Elevombudet skal veilede og bistå enkeltelever og deres familier i kommunikasjon med skole og på samarbeidsarenaer, samt være et bindeledd mellom hjem og skole i saker elever eller foresatte ønsker det.

6.10 Andre aktuelle instanser:

- Fastlege
- ABUP/HABU
- Familiekontor
- Barneverntjenesten
- Politiet
- Konfliktrådet

7.0 Vedlegg

 [Taushetsplikt og informasjonsplikt mm. i skolemiljø saker](#)

 [Aktivitetsplikten - Dokumentasjon og arkivering - jf. oppl. § 9A-4](#)